

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG
ENGEDELMÉVEL.

(18.)

Költ *Bétsben*, Böjt - más - Havának
 (Mártziusnak) 4-dik napján, 1794-dik
 Észteendőben.

Hadi Környütlállások.

Heidelbergából, Februárius' 17-dikén. —
 „Ma vette-által Gróf *Browne* a' Felső-
 Rajnai Tsász. Kir. Sereg' kormányozását,
 mellyet Gróf *Wurmser*' el-menetele után
 Gróf *Wallis Olivier* vitt vólt. *Waldeck*
 Hertzeg ide hagyja Német Országot, 's
 Olasz Országba megy Vezérnek, *Devins*
 Generális' helyébe. “

Brüsszelből, Febr. 19-dikén. — „*Mack*
 Generális, a' ki Tsászár ö Felségétől Lon-

U

donba küldetett vala, egy egész nap tartott ott létében tanácskozást *Pitt* Miniszterrel. Az Anglus Királytól egy gyémántos arany kardot kapott ajándékban. Tegnapelőtt érkezett vissza *Monsba*, 's onnan *Trier* felé szándékozott útját venni, hogy személyyessen beszéllhessen az azon a részben lévő Tsász. Kir. Sereg' Kormányozójával, *Blankenstein* F. M. L. tal, a' hadakozásnak jövődöbéli folytatása eránt.

Blankenstein F. M. Lieut. Tudósításai,
*Trier*ből:

„*Wurmser* Huszár-Regementbéli *Tasy* Hadnagy, vizsgálódván néhány Huszárokkal Febr. 5-dikén, *Walldhausen* nevü Faluban rajtok hajtott a' Frantziákon, 's tizet elfogott közzülök, és hat lovat is nyert töllök. — *Jósef* Fő-Hertzeg' Dragonyos Regementjebéli Hadnagy *B. Reichling*, a' mint vizsgálódott volna Febr. 6-dikán: megértette, hogy az *Erweilli* völgyben fran. társzekerek ballagnak vissza felé; fogta tehát magát, 's tüstént az említett völgyben termett, a' hol 18 Fran. Republikánus Embert fogott, 's négy bagázsiás, és más két rakott szekereket nyert.

Koburg Hertzeg' Tudósításai,
Monsból.

„Már Febr. 19-dikén minden rendelések meg vóltak téve, mellyek szerént más nap *Valenciennes*be kellett által szállíttatni *Monsból* a' Hertzeg *Koburg*' fő-kvártélyának.

Bouchain tájján, három száz Frantziák szerentsét akartak próbálni Febr. 11-dikén, *Ferdinánd Fő Hertzeg*' (ez előtt *Gr. Eszterházy Imre*') Regimentjebéli Hufzárjaink ellen; de ezek által vissza - kergetődtek egélsz *Bouchain* alá, mellyből lettek is egynehány ágyú-lövések.

Más nap, sokkal felesébb számú Fran. tsoportok, ugyan tsak *Bouchain*' tájján, ismét elő-nyomúltak, kétség-kívül azért, hogy hírt vihessenek vissza. Már szorongatni is kezdték Örállóinkat, de hogy 4 Hufzár-Svadronjaink érkeztenek ezeknek segítségekre: mindjárt más formán kezdett gondolkodni az Ellenség, 's délután egésszen vissza-vonta magát. Kézfünkről 2 Hufzár kapott sebet, de nem veszedelmest; egy lovunk pedig agyon lövetett, 's kettő meg-sebesítettet.

Luxemburg Tartományunknak napnyugoti széle felé, mintegy 60 szekerekkel indúltak Febr. 10-dik napja előtt 4 száznál szaporább Fran. Lovasok, és leg-alább is 1500 Gyalogok, olly végből, hogy prédával térhessenek-vissza tanyáikra. Már *Beauraing* falunkban benn is vóltak nyóltz lovas Frantziák Febr. 10-dikén; de vigyázó Néplünk, a' szokott jel - adásokra hirtelen öfvegyülekezevén mindenfelől, ámbár kevesebb erővel vólt a' Frantziáknál, még is többet le-ölt közzülök 30-nál, 's kényszerítette őket *Givet Várjok* felé, nagy részént üres lizek-

rekkel vissza - lódúlni. Részünkről; egy Káplár, és két Közemberek estek-el, és egy Közember kapott halálos sebet *Kinszky Ferentz'* Gyalogjai közzül, a' kik közzül 50-en voltak jelen a' viadalon. Ezeken kívül állott a' mi Népünk, száznál valamivel több Tsászár' könnyü Lovasokból, 60 Horvát Stuttzosokból, és *Ferentz Fő-Hertzeg'* Reg. béli hat Vasasokból. Ezen több szakaszokból álló Seregetskét következő Tíztt Urak vezérlették: a' Tsászár' könnyü lovas Regimentből, Májor *Lacke-nau*, *Zierovsky*, 's *Prohaska* Hadnagygyal együtt, és *Vécsei Fő-Hadnag*; a' *Varasdi* Batalionból: Kapitány *Tomlianovich Kinszky Ferentz'* gy. Reg. böl, *Wagemann* és *Wernet* Fő Hadnagyok.

A' Német-Birodalomnak Sváb Kerületében (*Circulo Svevico*) meghatározott, hogy ezen hónapnak (Mártziusnak) első napjára mind tellyes számmal legyenek a' Kerületbéli Rendektől törvényesen kívánt Katonaságok, és négy ezerrel szaporíttassék azoknak számjok; ezen kívül, hogy legalább is negyven ezer Lakosokból egy különös Sereg állíttassék; és hírdettessen meg közönségessen, hogy 18 ezrtendőstől fogva 50 ezrtendősig, minden fegyvert fogható Férjfi, mihelyest hallya a' jel-adást: tüstént mennyen akárminémü fegyverrel, az öszve - sereglésnek ki-rendeltt helyére; mert különben nem tsak jussaitól meg-

fosztatik, a' mellyekkel most bir, hanem még másképpen is meg-büntettetik.

Livornóból, Februárius' 19-dikén. — „*Korzikai-Szigetétől* egy hajó érkezett ide tegnapelőtt, 's következő tudósításokat hozott: 1.) *Mortella Vára* után, *Fornati Várát* is meg-vette már az Anglusokból, és Korzikai Nem-Jákobinusokból egyesült Sereg. — 2.) *Calvi* nevü ki-kötő-helyes erős Városából *Korzikának*, melly még a' Frantzia Respublikáé, ki-indúltak Febr. 12-dikén mintegy ezer Republikánusok, két értz-ágyúkkal, 's útjokat vették *Lennio* felé, olly tzéllal, hogy ezen nevezett falut ki-rabollyák, 's annakutánna fel-égyessék; de igen pórúl jártak: mert szinte egyenlő számú nem-jákobin. Korzikaiaktól véletlen meg-támadtatván, kénytelenítették nyakra före vissza - szaladni nagy veszteséggel. — Közel 200-an hullottak-el t.í. közölök, 's mintegy 20-an el-fogattak. El-vesztették a' két ágyújokat is, húsz golyóbisot, és puskaporos szekerekkel, és tizen-egy rakott öszvérekkel együtt. “

„Más tudósításból értjük, hogy az Anglus hajós Sereg el-kapott egynehány Fran. hajókat, mellyek republ. Katonákat vittek *Korzikai* felé. Eggy, az ezen alkalmatossággal el-fogatott Frantzia Republikánusok között ama' híres *Salicetti* is, a' ki, mint Korzikai Fi, Nemzet - Gyüleái Kommisszáriusnak rendeltetett *Korzikai* kába. “

Londonból, Februárius' 13-dikán. —

„Az Ország-Gyűlése' első Táblájának tegnapelőtti Ülésében olly jelentést tett Marki *Landsdowne*, hogy ő a' hólnapi (14-dik Februáriusi) Ülésben eleikbe fogja terjeszteni a' Kende'knek maga gondolatait, a' Frantziákkal kötendő békességről. — „Gyakran óhajtotta már ő, úgymond, a' Diéta' el-kezdődésétől fogva, hogy bártsak láthatná a' Ministereket a' bekesség' eszközeiről szorgalmatoskodni; de ezek, a' helyett, hogy avagy tsak egy mozdulást is tettek volna, illy kívánatos tzelnek elérésére: inkább a' rettenetes hadi készüléteket teszik. Úgy itéli ő, hogy nem tartozik már tovább hallgatni ezen tárgyról. Ő, betsületes Emberhez illő szabadsággal, egyenességgel, és mérséklettséggel fogja ki-nyilatkoztatni a' maga értelmét. Mindent el-távoztat, a' mi bántásokra szolgálna a' Ministereknek; hanem tak azt mondja-meg, mit hisz ő el-múlhatatlanúl szükségesnek Hazája' boldogságára.“

Nápolyból, Februárius' 14-dikén. —

„A' Fő Uraságok, és más Gazdagok, egy millió nyóltz száz ezer aranyat adtak költsön a' hadi kintstárba. — Az idén minden állortzások (maskaraságok) meg vóltak itt tiltva. — (Szokás t. i. Olasz Országban, hogy Farsangokon által állortzásan járkálnak mind Férjfiak, mind Asszonyok, mind nappal, mind éjjel az útizákon, és magános

házakban is: úgy tréfálkoznak. Az efféle állortzaskodás, nem pedig a' redut vagy maskarás bál - tartás tiltatott-meg az idén Nápolyban, a' hadi környülállásokhoz képest.)

A' *Római* Egyházi Birodalomban, nagyon sok Katonák szedetnek, három esztendőkre. Minden személly, midőn beajánlja magát a' 3 esztendeig tartandó katonáskodásra: három tallérokat kap ajándék fel - pénzül.

Genuából, Februárius' 15-dikén. — „*Massuconi* Úr, a' ki Követünk vala Párisban, el - botsáttatott onnan. Helyébe, *Broccardo* Urat küldötte Fels. Kormány - székünk a' múltt héten. — Itt, minden Polgárok, és tiztességes Lakosok felfegyverkeztettek; hogy a' hadakozó Felekre nézve szorossan meg - tarthassuk fogadott neutrálitásunkat. Ezen közönséges felfegyverkeztetésre a' Német Tsászárság is serkentette F. Kormány - székünket, sőt maga részéről is ajánlott katonai segítséget olly esetre, ha szükséges fogna az lenni. Ezen serkentéssel, és ajánlással a' múltt hónap' (Januárius') utolsó napján érkezett ide egy Kurir a' mi *Bétsi* Követünktől. “

Konstántzinápolyból, Januárius' 10-dikén. — Erössen sürgeti az Orosz Tsászárné, hogy adasson - vissza néki a' Török Tsászárság minden Oroszokat, kik a' közelébb múltt háború alkalmatosságával estek török

fogságba. A' Török Tsáfzár azt felelte, hogy ő kész tellyesíteni az Or. Tsáfzárné' kívánságát; tsak hogy adódjanak néki is vissza minden Emberei, kiket az Oroszok fogtanak-el. Erre a' fel-tételre, következő választ adott az Orosz Tsáfzárné: „Ő éppen nem ellenzi, hogy az Oroszok által el-fogatott Török - Birodalombéliek vissza-mehessenek a' magok előbbeni Urok-nak (a' Török Tsáfzárnak) Tartomány-nyaiba; de ha nem akarnak oda vissza-térni: nem lehet őket erővel kényszeríteni a' vissza-menetelre. — Tellyességgel nem akarja az Orosz Tsáfzárné, hogy a' Lengyel Közöns. Társaság, és a' Török Birodalom között meg-maradhasson az az egygyáltaly-lyában való izomfzédság, melly vagy on a' *Dniefter*-vizénél, mind azért, mivel Lengyel Országának újabb fel-olztatásakor más formán nyilatkoztatta - ki magát a' Török Tsáfzár, mint várta *II. Katalin*; mind pedig azért is, mivel ki-tanulta az Orosz Ministérium, hogy a' Törökök valamely tzimboraságba akarnak állani a' Lengyelekkel, Svédekkel, és Dánusokkal, melly tzimboraság meg-háboríthatná az északi tsendességet “

Stokholmból, Febr. 7-dikén. — „Két Klúbok (Társaságok) vóltak itten, mely-lyek közzül az egygyik maga is Jákobinus-nak nevezte magát; a' másik ellenben, Rojalista nevet vett-fel, de tsupán azért,

hogy annál könnyebben, és hathatósabban dolgozhatson a' másik Klúb' kezére: és így valósággal szólván, egy vólt a' két nevű Klúb, melly egéssz igyekezettel azt akarta ki-praktikálni, hogy egy Osztály Orosz hajós Seregnek a' *Dánia és Svétzia* közt levő szoros tengeren; más Osztálynak pedig *Konstantzinápolynál* való által-menetele ne igen ellenzödjék, 'olly végből, hogy mind a' két osztály hajók, szinte azon időben lángok' prédáivá tétethessenek. — Az itt fogva lévő Öszve-esküdtteknek törvényes vizgáltatások folyamatjában vagy on, de még eddig semmi se tétetett belölle közönségessé. “

Az úgy - nevezett Északi Fran. Sereg' új Vezére, Gen. *Pichegru*, Párisban vólt, 's minekutánna végzett vólna a' Közjóra ügyelő Deputátzióval: Feb. 7-dikén indúlt el onnan a' maga Seregéhez. Hat lovas szép hintón vitetett, a' melly előtt hat veres sipkás Kurirok lovaglottak. Magának is veres sipka vólt a' fejében.

(*Pichegru*vel egy Regimentben szolgált hajdan Gróf *Wurmser* Generalisunk, 's megvallya felölle, hogy jó Katona. — Igen különös dolognak látszik sokak előtt, hogy holmi esmeretlen nevű Emberek egyszerre csak elő-állítatnak mostanság a' Frantziák-nál Vezéreknek, 's mindjárt kész Vezérek telnek belöllök. Ezt nem lehet tsudálni, ha meg-gondollyuk az előbbeni Frantzia

Konstitutiót, melly szerént tul.kép. a' nemes származáshoz voltak szorítva a' fő és legfőbb tisztségek. Nemtelenek is tehettek ugyan szert érdemeik által fő tiszti hivatalokra, és fizetésekre; de a' fő tisztségek' külső tzmereikkel nem ékeskedhettek előbb hanem ha 24 ezrtendőkig példás virtusaik által különböztették magokat: akkor megkapták a' *Lajos'* kis keresztjét, 's egyszermind a' portupét is; de Generálisságra, sőt Oberstfirségre is nem mehettek magok személlyekben.)

A' *Württemberg-Stuttgárdi* Hertzegséghez tartozott, de most a' *Frantzia Köz. Társaság' Felső-Saonei Osztályához* ragasztott *Mümpelgárdi Hertzegségnek fő Városából Mümpelgardból*, Feb. 11-diken.

„Az itt volt két Hertzegi Palotákat úgy el-pusztították a' Nadrágtalanok, hogy azoknak tsupán a' falaik állanak még. Börtörték a' Hertzegi Kriptát is, fel-bontották 's ki-rablották a' koporsókat. A' már 110 ezrtendőkötől fogva koporsójában feküdt *György Hertzeg'* testét épen találván, fel-vitték azt a' Templomba, ott fel-akasztották, azután a' prédikálló székbe hirtzolták, onnan le-vetették; továbbá fel-tették az óltárra, a' hol több rendbéli kard-szeldeléseket tettek rajta; végre pedig a' fejét is el-vágták, kezeit 's lábait öfzve-törték: úgy vetették egy szegletbe. — Úgy értjük, hogy Hazánkfiyai közzül feles számmal

mentek *Párisba*, 's azt kérték Jan. 26-dikán a' Nemzet-Gyűlésétől, hogy Városunknak eddig való (frantzia) neve *Montbelliard*, bérnáltasson - el *Montlibrevé* (Szabad-Hegygyé.)“

A' *Frantzia*-Országi Rojalistákat sokszor hóltaknak kiáltotta már *Barrere* a' N. Gyűlése előtt; 's azonban még Febr. 12, 's 15-dik napjain is megént olly tudósításokat terjesztett ő maga a' N. Gyűlése eleibe, mellyekből a' tetszik - ki, hogy éltek még a' Rojalisták. Tizenkettődik Februáriusi Tudósításának egy része vala egy *Saumuri* Levél, mellyet *Tureau Gen.* bocsátott onnan Febr. 9-dikén *Párisba*. A' Levél' értelme ez: — „Nem hittük, hogy kötelesek legyünk írni többé hozzátok, az átkozott *Vandé* (*Vendée*) ről. A' mi Seregeink mindenütt le - öldösték az elfzéllesztett Haramiákat (így nevezi a' Rojalistákat); valahol tsak találták. — Nehány napoktól fogva ismét változtak a' környülállások; jóllehet ezek, éppen nem rémíthetők. Három és négy ezer között lévő számra megént reá nevedtek az öfzvetsoportozott haramiák, 's egynehány szakasz seregeinket vissza - nyomták. Szükségesképpen reményljük, hogy nem késnek Seregeink, önnön magokért bosszútállani.“

Moulin nevü Republ. Generális hogy kezekbe ne essen a' Rojalistáknak, a' még

nála vóltt egy pifztollyal főbe lőtte magát. Ezt hallván a' N. Gyűlése, azt végezte, hogy *Moulin'* emlékezeté kedves a' Haza előtt; és hogy *Tiffagues* nevü *Poitou* (*Pictaviai*) Városotskánál állíttasson - fel közönséges költségen egyy ofzlop, illy ráfrással: *Republikánus lévén, halált szerez magának; hogy elevenen ne essen a' haramia Kojalisták' kezekbe.*

Elegyes Tudósítások.

Frankfurtból, Febr. 22-dikén. — „A' Frantzia Kommisszáriusok' hintaja eleibe ismét fel - állíttatott a' szabadság - fátskája, melyet le-rántott onnan az Orosz Inas, és ez ki-botsáttatott a' Prusszus Őrizet alól.“

Romából, Február. 15-dikén. — „*VI. Pius'* Pápává lett választatásának napja, húszadikszor fordúlt ma elől; 's valamint már 19 izben, úgy most is illendő tzeremoniával innepeltetett.“

Köppenhágából, Február. 9-dikén. — „Hogy *Dániában* olly szépen elő-ment a' mezei gazdaskodás: nagy eszköze ennek, az itt fel - állíttatott Társaság, mellynek Elölülője, maga a' mi Koronánknak nagy reménységü Örököse. — Ezen Társaság, jutalmakat szokott ítélni mind azoknak, valakik a' mezei gazdaskodás' egy vagy más részének tökéletesítésére hasznos eszközöket találnak - fel. Ma negyed napja éppen, hogy Gyűlése vólt ezen Társaságnak, mellyben a' Fels. Prézes ofztogettá-ki

a' jutalmakat. — A' festésnek, 's más efféle mesterségeknek gyarapítására is van gondja Fel. Udvarunknek. Új bizonyosága ezen gondoskodásnak az az idei rendelés, melly szerént ennekutánna minden esztendőnek bizonyos napjain ki lesznek rakva a' Festő-Akadémiabélieknek munkáik, hogy láthassa azokat minden. “

A' *Párisi* Magisztrátus újra öszve-nézetle minden zegit - zugát a' *Templom* nevezetű épületnek, Február. 11-dikén. Más nap, tudósította a' Politzáj-Adminisztrátor *Godard* a' Magisztrátust, hogy ő, többed magával, el-járt a' reá bízott dologban, 's *Ersébetnél* (néhai *XVI. Lajos'* testvér *Húgánál*) egy arany gyűszűt talált, melly el vólt hasadva. — A' Magisztrátus azt végezte, hogy ezen gyűszű adattasson-el, 's az árra osztassék ki a' szegényeknek; *Ersébetnek* pedig adassék más gyűszű, rézből, vagy elefánttsontból készültt.

Magyar Ország.

Heves-Vármegye' Generális Percéptorának, *Tek. Malatinszky János* Úrnak hazafiúi érdemeit, Udvarnoksággal (*Aulae Familiarissággal*) méltóztatott F. Királyunk meg - jutalmaztatni.

Tek. Zichy József Úr, mind a' Kir. Helytartó Tanátsnál Titoknoki fővel, mind pedig más több alkalmatosságokkal is híven tett köz-hafznú szolgálatjaiért Kir. Tanátsosi méltósággal tiszteltetett-még.

B é t s.

Feldmarsall Gr. *Laci* (*Lasztzi*) olly veszedelmes betegségben vala a' napokban, hogy halálát lesték; de már most jobban érzi magát.

Tegnap tántzoltak utóllýára *Viganó*, és a' Felesége. Miólta fenn áll a' Bétsi Teátrum: nem vették még úgy meg a' Publikum' szívet Teátrumi személlyek, mint *Viganóék*. A' múltt' 1793-dik esztendő Májusának 13-dik napjától fogva, egéllz' a' tegnapi napig — tsupán egyetlen egyszer nem — máffzormindég ki-tapsolta őket magasztaló kiáltások között a' Publikum, 's úgy nyilatkoztatta ki, véllék való különös meg-elégedését. Több ízben osztogattattak dítséretjekre nyomtatott versek. Tegnap nevezetesen olyanok szórattak el a' Teátrumi fórró sokaság között, mellyekben a' Publikum bútsúzik tóllök. Hasonlóképpen *Viganóék* is szórattak el mind német, mind olasz bútsúzó Verseket. Midőn előffzör tapsoltattak ki: fenn szóval mondta el *Viganóné*, szivre ható módon, az Olsz Verseket. Kiváltképpen buzdítók vóltak ezen kifejezései: — — *L'antica della bellanatura imitatrice Mimica Arte or negletta, alle premiere semplici e vere forme in su la Scena tentammo richiamar. I nostri sforzi piacquero a' Voi. — Siate Felici, Addio. Sarà con noi ognor di Voi memoria*

eterna e cara. (A' szép természetet követő régi Mimica Mesterség (pantomimia) elvált hagyatva. Mi igyekeztük azt a' maga első eggyügyű, és valóságos formájában vissza állítani a' Teátromba. A' mi törekedésünk tettett néktek — Legyetek boldogok! — Isten veletek! — örökös, és kedves leszen nállunk a' ti emlékezetetek.) — Midőn másodszor tapsoltattak ki Viganóék, sok kiáltások lettek hozzájuk frantziául (mivel úgy is beszéllenek) Maradjatok nállunk. Maradjatok itt! — Viganóné azt felelte, hogy óhajtana maradni; nem magától megy el.

H í r a d á s (de nem epész.)

A' két Hazának minden nevezetes helyeire el-küldött jelentéseinkben bővebben elő-adtuk, mi légyen *Tzéllya* és *Foglalattya* fertály-esztendőnként közre botsátandó VRÁNIAnknak; úgy hogy kiki azokból által-láthatja, mit várhat igyekeztünkötől.

Az olvasást, és ez által egészes és józan esméretek terjeszteni . . . a' tiszta ízlést közönségessebbé tenni . . . eredeti, és a' Haza' szükségeihez szabott munkákat ki-ereszteni . . . és e' szerént a' Nemzeti Karaktert tisztítani és vezetni is, de erősíteni is . . . ez a' *meffzebb* Tzél. — Mellynek el-érésére, a' szép Nemnek el-felejtett formálását magunkra vállalni . . . és azt, a' melly, akár mint hidjük is, az ízlésnek

mindég parantsolója, gyönyörkedtetni, de az által oktatni . . . félre szoktatott hajlandóságait haza vezetni . . . gyenge gyermekségünknek első nevelőjét, hasznos nevelőkké tenni . . . a' házi gyönyörűséget, annak nemesítése által emelni 's szaporítani . . . és mind ezek által a' más nemben is nemes vetélkedést nemzeni; ez a' közelebb való Tzél.

Mind öfzve-foglalva ezeknek végbevitelére, az *Erköltsi*, *Természeti*, és a' *Szép Tudományokból*; a' *Világ'*, és a' *Természet'* *Históriájából*; a' *szép*, a' *kézi*, és a' *gazdálkodás'* mesterségéből, mind intézeteinkel meg-eggyező, mind kellemetes tárgyakat igyekezünk válogatni, azokat kedveltető móddal, és a' mennyire csak tőlünk telik, tiszta, és nem unalmas penával ki-dolgozva elő-adni, egy szóval az egész Munkára olly formát és ábrázatot önteni, hogy méltóvá tegye magát mind a' bölts, mind a' szép kezekben való forgatásra.

(A' bővebb Tudósítás is az *Urániáról*, mellyről ezen Híradás emlékezik, megvagyon Tóldalék-árkusunkban, melly még a' múltt postai árkushoz készült, de nem mehetett-le véle: mivel sok lett volna egy kopertába két árkus, és a' *Párisi nevezetes gillyotinozásnak valóságos ábrázolása.*)

